

אומרת שירה

/ בכל סרלואי /

חיים נולדים מהשפה

ספרו השלישי של עמיחי חסון נקרא "שירים על סף", משום שלכל אורכו הוא עוסק בעמידה על הסף או משני צידי. הסיפיות הן באה לידי ביטוי בתשתית הביוגרפית שהולידה את הספר, ובפואמה – המצינת – העומדת במרכזו שנקראת "הרואה", ומתארת התבגרות ונעורים בחוגים הסוציולוגיים של ישיבות ומוסדות החינוך של הציונות הדתית. את הפואמה הזו אפשר לבחון מנקודות מבט רבות – דתיות, עדתיות, מיניות ועוד – אך אפשר לראות אותה מהיבט נוסף. כינוי הגוף שחוזר על עצמו הכי הרבה בספר, ודאי ביחס לספרים אחרים שנכתבים בעשורים האחרונים, ולכתביו של חסון עצמו, הוא "אנחנו". חסון עצמו מתאר את המטמורפוזה הזו כשהוא מתייחס לשיעור בישיבה התיכונית:

קָשָׁה קָצֵי מִתְרַמְּזֵה / הָרֵב הוֹרָה לְהַצְבִּיעַ / לְמִנּוֹת מִ-
עֵלוֹת הָאָרֶץ הַשׁוֹבֵה. // כָּהֵם הַיּוֹם הַתְּהַתָּה הַשְּׁתִתְקָה. /
דִּי הַנִּכְפָּה. הַתְחַלְתִּי לְדַבֵּר בְּגוֹף / ראשון רבים".

חסון מתאר את תחושת המחויבות, ההשראה והסחיפה שמעניקה האידיאלוגיה של הציונות הדתית היונקת מכתבי הרב קוק, ואת מחיקת ההווה האישית של הניכיה בשם רעיונות גדולים. השייכות הזו – שכוחה רב בעיקר בשנות הנעורים, זמן שיש בו ביקוש לרעיונות ולערכים מוחלטים – נידונה להתפורר שעה שהארם מתבגר, יוצא מבית המדרש ומבין שהמפגש עם העולם מחייב מבט חדש ומורכב. הפואמה "הרואה" מקבלת אם כך משמעות כפולה. לא רק משחק על שמו של הראי"ה קוק, אלא על מבטו של המשורר המתבונן במציאות חיי משני צדדיה. המשחק העדין שיוצר חסון בין האני לאנחנו, בין הפרטי לכללי, והפעופע ביניהם שאין ממנו מפלט, הוא שיאו השירי של הספר. חסון לא עומד בין הקודש לחול אלא אחוז בשניהם במלוא כוחו.

כמה משרי הספר נוטים לפרוזה פרגמנטרית שבהם ההתרחשות גוברת על השירה, אך אין ספק כי זהו הבשל והמעמיק בספריו של חסון. לא רק הסף מעסיק את חסון אלא גם המתח בין הקודש לחול – הקודש במובן התשוקה לאל וההשראה, והחול בחריבותו המתישם. כך מתערבבים קריאה למילואים, מתקן ימי הקורונה ושירים המוקדשים למשוררים חיים ומתים, עם שיחה בין האב לבנו בשעת ההליכה לגן, שעה שהילד שואל אם אנו מתיוונים והאב משיב "אנו מאחרים".

התשוקה לחיבור הזה מגיעה לסיפוקה בשיר המרגש ביותר בספר, "עלמא", המתאר את הולדת בתו של המשורר, וכך, בין קודש לחול, אהבה ויראה, אמונה וספק, מודה המשורר על שפתו התרבותית והחיים הנולדים ממנה:

הַיְקִיחַה לְעוֹלָם בְּעֶצְמוֹ שֶׁל יוֹם / כְּפוּר. צִלְחָה אֶת הַתִּי-

עֵלָה, פְּתַחְהָ / שְׁעֵר, פְּקַחְהָ
עֵינַיִם, יִנְקָה שְׂדֵיִם. //
הַבְּטָתִי בְּבִתִּי: / בְּבֹאָה
בְּתוֹךְ בְּבֹאָה. // בְּקוֹמוֹת
הַגְּבוּהוֹת שֶׁל בֵּית הַחֹלִיִּם /
אֲשֶׁתִּי וּבִתִּי הַתְּנִידֵעִי זֹו
לֹוּ, יְדָדְתִי / לְעֵלָה,
מִכְסָּה שְׁלִית / וּמִשְׂכָּה.
מִמְעַמְסֵי הַתְּפִלָּה קוֹל /

חֲזוֹן עֵלָה: בְּעֵלְמָא דִּי / בְּרָא
כְּרֵעִיתָה. // בְּעוֹלָם שֶׁבְּרָא
כְּרֵצוֹנוֹ / אֲנִי הוֹלֵךְ, מוֹדָה

שירים על סף

עמיחי חסון
מוסד ביאליק / 71 עמ'

שבת

מוסף לתורה, הגות, ספרות ואמנות
דפוס: מוסד ביאליק | תל אביב | 1980

14 > חסון יסוד: לימוד תורה שבת בבית המדרש
המקסימלי, ויכול להכתיב בלתי

18 > גם ליסופה תורה בעולם של אהבה וחיים
המיוון בעולמה של תורה המודרנית קטמורפוזית

